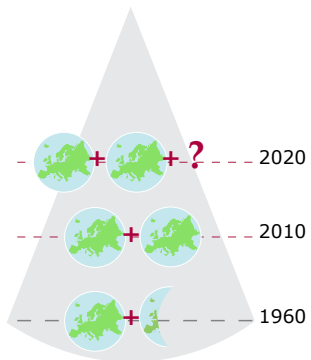
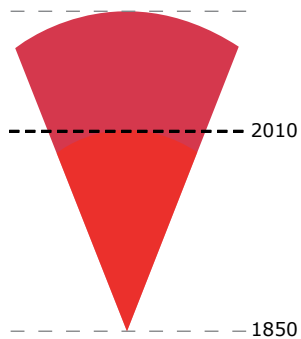


Maailmas valitsev olukord

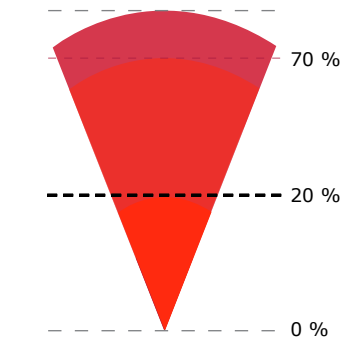
Maailmas ähvardab väljasuremine kokku 12% – 55% selgroogsetest, selgrootutest ja taimedest. Ajavahemikus 1970 – 2006 on looduses elavate selgroogsete liikide vähenemine olnud eriti järsk troopika (59%) ja magevee (41%) ökosüsteemides (Global Biodiversity Outlook 3, 2010). Praegu on vaid 0,7% ookeanide territooriumist kaitstud (Maailma kaitsealuste looduspaiakade nimestik, 2010). Troopiliste metsade hävitamine vähenes ajavahemikus 2000 – 2010 pea 20% (ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon), kuid toimub endiselt väga intensiivselt: igal aastal kaob 13 miljonit hektarit metsi (see võrdub Kreeka-suuruse maa-alaga). Sellega seoses tasub tähele panna, et Euroopa vajadus loodusressursside järele ületab kaugelt tema enda varud.



Euroopa ökoloogiline jalajälg suureneb Euroopa tarbib praegu kaks korda niipalju, kui ta maismaa- ja merealad on võimelised tootma. Mittetulundusorganisatsiooni Global Footprint Network hinnangul on viimase 40 aastaga Euroopa ökoloogiline jalajälg suurenenud 33%. Euroopa peab arvestama oma tarbimisharjumuste globaalsete tagajärgedega.



On ilmnenud esimesi märke merekeskkonna hapestumise mõjust toiduahelale Üle maailma on merekeskkonna happetus suurenenud viimase 150 aastaga 30%, seda peamiselt CO₂-heitmete suurenemise tõttu (ÜRO Keskkonnaprogramm). Merekeskkonna hapestumine mõjutab paljude mereorganismide elutingimusi ning see omakorda liike, kes nendest mereorganismidest toituvad.



Korallriffide hävimise juures on ELi mõju seni alahinnatud 20% maailma troopilistest korallriffidest on tänaseks kadunud ja veel 50% on suures ohus. Enam kui 10% korallriffidest asub ELi liikmesriikide ülemereterritooriumite aladel (Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing).

'Viimase mõnesaja aastaga on inimese tegevuse tõttu suurenenud liikide väljasuremine maa ajaloo senise tavalasemega võrreldes 1000 korda' (MA, 2005).



Euroopa Keskkonnaagentuur



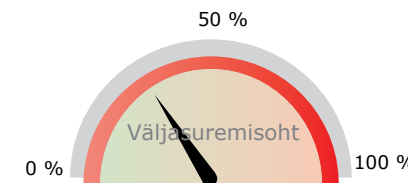
Euroopa bioloogilise mitmekesisuse lähteolukord

Kus on Euroopa 2010. aastal?

Järjest rohkem tõendeid viitab sellele, et paljude ökosüsteemide seisund on varsti või juba praegu pöördumatult kahjustatud. Nii nagu maakera temperatuuri tõus industriaalühiskonna-eelse tasemega võrreldes 2 kraadi võrra tooks kaasa katastroofilise kliimamuutuse, oleks ka elurikkuse vähenemisel üle teatava piiri meie planeedi jaoks rängad tagajärjed. Ei ole täpselt teada, kus see piir asub, kuid teadusringkondadele on juba nüüd selge, et elurikkuse vähenemine praegusel määral seab ohtu ELi ja kogu maailma kodanike tulevase heaolu (Euroopa Komisjon, 2010).

Väljasuremisohus liigid

Kuni 25% - 1 Euroopas leiduvatest liikidest, kelle hulgas on imetajaid, kahepaikseid, roomajaid, linde ja liblikaid, on oht välja surra ning Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing on need seetõttu kandnud ELi piirkondlikku punasesse raamatusse.



Ökosüsteemi teenused ELis

Ökosüsteemi teenused halvenevad jätkuvalt

Hinnangu kohaselt enamik Euroopa ökosüsteemi teenuseid halveneb: vilja tolmeldamine, puhas õhk ja puhas vesi, üleujutuste ja erosiooni kontroll (RUBICODE'i projekt 2006–2009; ilma mereökosüsteemita).

Suundumused eri aegadel

- ↑ Positiivne muutus vahemike 1950–1990 ja 1990-st tänaseni vahel
- ↓ Negatiivne muutus vahemike 1950–1990 ja 1990-st tänaseni vahel
- = Ka vahemiku vahel ei ole muutusi

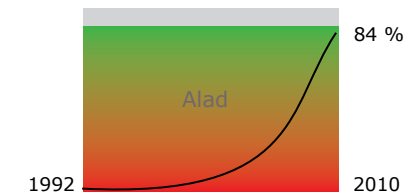
Kehv kaitsestaatus

62%-l elupaikadest ja 52%-l liikidest on ELi elupaikade direktiivi kohaselt kaitsestaatus ebasoodus (Euroopa Keskkonnaameti bioloogilise mitmekesisuse teemakeskus, 2009).



Natura 2000 alade määramine on peaaegu lõpule viidud

Natura 2000 maismaa-alade määramine on peaaegu lõpule jõudnud. Merealade määramisel on vaja teha rohkem jõupingutusi (Euroopa Keskkonnaameti bioloogilise mitmekesisuse teemakeskus, 2010).



Ökosüsteemi teenused	Põllumajanduslikud ökosüsteemid	Metsad	Rohumaa	Nõmmed ja võserikud	Märgalad	Järved ja jõed
Varustavad teenused						
Vili/puit	↓	↑			↓	
Loomad	↓	=	=	=	↓	
Vabast loodusest saadav toit	=	↓	↓		=	
Puitkütused		=		=		
Püügikalad					=	=
Vesiviljelustooted					↓	↓
Geneetilised ressursid	=	↓	↓	=	=	
Puhas vesi		↓			↑	↑
Reguleerivad teenused						
Tolmeldamine	↑	↓	=			
Kliima reguleerimine		↑		=	=	=
Kahjuritite reguleerimine	↑		=			
Erosiooni reguleerimine		=	=	=		
Vee reguleerimine		=		↑	↑	=
Vee puhastamine					=	=
Õnnetusjuhtumite ärahoidmine					=	=
Kultuurilised teenused						
Puhkus	↑	=	↓	↑	↑	=
Esteetilised teenused	↑	=	=	=	↑	=

Staatus ajavahemikus 1990-st tänaseni

- Olukord on paranenud
- Mitmesugune areng
- Olukord on halvenenud
- Teadmata
- Ei kohaldata

Ohud

Bioloogilise mitmekesisuse kao peamiseks põhjuseks on looduslike elupaikade muutus. See omakorda tuleneb järgmistest teguritest: intensiivne põllumajandus ja põllumaa mahajätmine; ehitus ja transport (ökosüsteemide killustumine); metsade, ookeanide, jõgede, järvede ja pinnase ülekasutus; võõrliikide sissetung; saastatus; ning üha rohkem ka kliima muutumine. Bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks ja taastamiseks tuleb keskkonnapoliitika kujundamisel neid ohte silmas pidada.

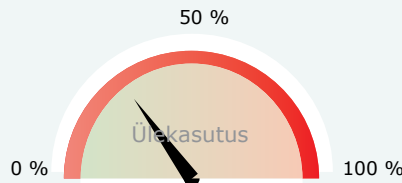
Suur probleem on elupaikade kadu

70 % liikidest ähvardab loodusliku elupaiga kaotus (Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing). Põllumajandusmaadel elavate lindude arv on ajavahemikul 1990 kuni 2007 vähenenud 20–25% (Eurostat, 2010).



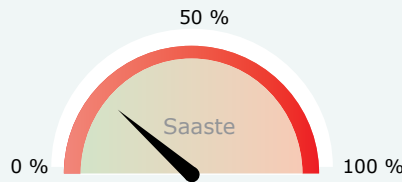
Ülekasutus – vajadus jätkusuutlikuma lahenduse järeleg

30 % liikidest ähvardab ülekasutus (Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing). Näiteks 88 % kalaliikide puhul ületab püük maksimaalse jätkusuutliku saagikuse taseme (Rahvusvaheline Mereuuringu Nõukogu, 2008) ning 46 % puhul bioloogilise ohutuse piiri, mis tähendab, et nende liikide varud ei pruugi enam taastuda (Euroopa Keskkonnaamet, 2010).



Saaste – mõnel pool on olukord paranenud

Hoolimata olukorra paranemisest ühes või teises kohas ähvardab pestitsiidide ning nitraate ja fosfaate sisaldavate väetiste kasutamine 26 % liikide edasikestmist (Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing).



Üha enam leiab aset võõrliikide sissetungi

22 % liikidest ähvardab võõrliikide sissetung (Rahvusvaheline Looduse ja Loodusvarade Kaitse Ühing).

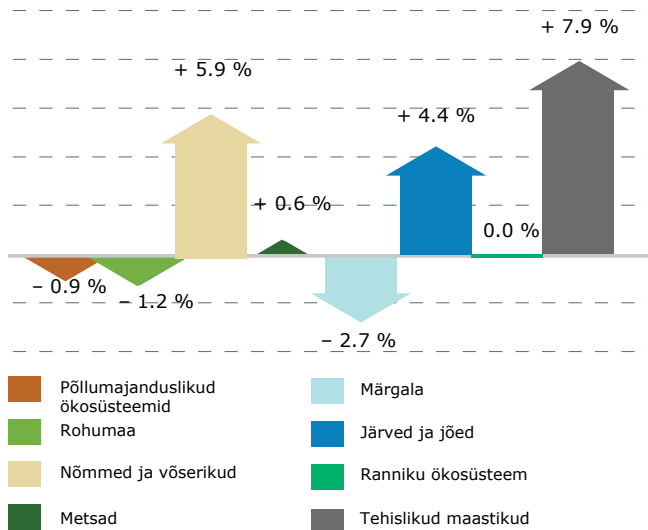


Kliimamuutused

On täheldatud elupaikade ja liikide leviku muutusi, samuti on täheldatud kõrbestumist. Kliimamuutus käib kaasas muude ohtudega ja sageli teravdab neid.

Ökosüsteemide

Ökosüsteemides ajavahemikus 1990–2006 toimunud muutused

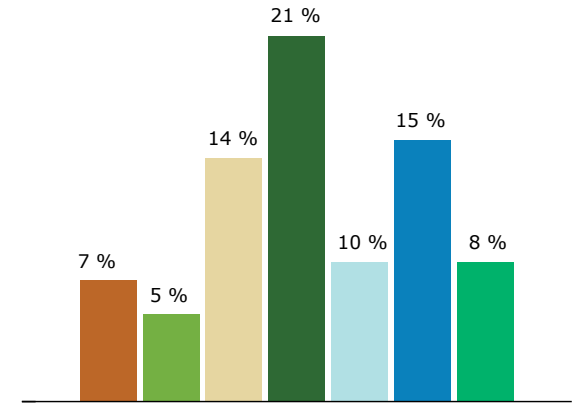


Loodusalade osakaal väheneb endiselt

Viimasest Corine-programmi raames tehtud maakatte seisülevaatest (Euroopa Keskkonnaamet, 2010) nähtub, et üle Euroopa jätkub tehiskattega (valglinnastumine, infrastruktuur) ja mahajäetud alade osakaalu suurenemine põllumaa, rohumaa ja märgalade arvelt. Jätkub ka looduslike rohumaaade muutmine põllumaaks ja asulateks. Märgalade vähenemine on aeglustunud (viimase 16 aastaga on nende vähenemine jäänud 3 % kanti), kuid juba enne 1990. aastat oli Euroopa kaotanud oma märgaladest peaaegu poole. Ekstensivne põllumajandusmaa on muudetud intensiivsema põllumajandusliku kasutusega alaks ja osaliselt metsastunud.

Looduslike ressursside kasutamine praegusel tasemel kahandab elurikkust ja halvendab ökosüsteemide olukorda. Selle peatamiseks ei piisa lihtsalt kaitsealade määramisest. Elurikkuse hoidmisega tuleb arvestada kõigis valdkondades (põllumajandus, kalandus, energeetika, transport, töuke- ja arengupoliitika). Edasiste edusammude hindamiseks ja suundumuste jälgimiseks on Euroopa Keskkonnaamet ja Euroopa Komisjon koostanud 2010. aasta seisuga ülevaate bioloogilise mitmekesisuse praegusest lähteolukorrast. Selle alusel loodetakse koguda andmeid, mille põhjal kujundada välja ELi meetmed bioloogilise mitmekesisuse ülemaailmse kriisiga võitlemiseks. Lisateabe saamiseks vt www.biodiversity.europa.eu.

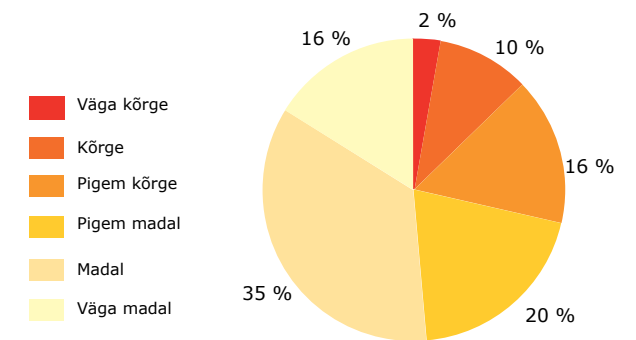
Elupaikade soodus kaitsestaatus



Elupaigad ökosüsteemides – üldine kaitsestaatus on kehv

ELi elupaikade direktiivi artikli 17 alusel esitatud eduaruanne 2001–2006 näitab, et peamistele ökosüsteemidele iseloomulike liikide ja elupaikade kaitsestaatus on kehv. Sõltuvalt ökosüsteemist on soodsas kaitsestaatuses elupaikade määr vahemikus 5 kuni 21 %.

Ökosüsteemide killustumine EL 27-s (% kogu alast)



Ökosüsteemide killustumine ähvardab ELi keskkonnasõbralikku infrastruktuuri

Valglinnastumise ja infrastruktuuriarenduste tõttu on ligikaudu 30 %-l EL 27 aladest ökosüsteem killustatud. See tulemus jääb vahemikku „pigem kõrge“ kuni „väga kõrge“. Killustatus mõjutab ökosüsteemide seotust, nende tervist ja võimet teenuseid osutada (Euroopa Keskkonnaamet, maakasutus ja ruumiteabe teemakeskus).